

ז"ל¹⁵ שסובר דעל כתב ידו יכול לומר פרעתי, מאי חששא איכא הכא, דהא כי עבדי ליה האי רמאות יטעון פרעתי. וי"ל, דדילמא כתבי ביה נאמנות¹⁶. ותו, דהא מסתמא מאן דמפקי עליה שטר רמאות שלא לזה מעולם לא דכיר למימר פרעתי, [אדרבה צווח ואומר לא היו דברים מעולם, ותו לא מהימן לומר פרעתי], שכל האומר לא לויתי כאומר לא פרעתי דמי¹⁷. ובדין הוא דהכא אפילו במגילתא נמי, ודכתיב ארישא דמגילתא כדאיתא בפרק גט פשוט¹⁸, אלא למעבד הרחקה טפי אמרינן דלכתוב אחספא¹⁹. וה"ה נמי דאפי' בסיפא דמגילתא יכלי למכתב תשרק צפעסן או אלפא ביתא, דליכא למיחש למידי, ובהא מחזקינן כתב ידו בשטרא וכדאמרינן בירושל'²⁰ דלמדין מספר מוגה, אלא דעבדינן הרחקה דילמא מחוי חתימות ידיה גופיה, ואתי לדי תקלה ע"י ב"ד.

ובהא אפילו מחבריו. פי', דמשמע ליה דבהא מסתברא טעמיה²¹. ואע"ג דבעלמא לא חיישינן לב"ד טועין²², הכא לרווחא דמילתא הוא דחייש, משום דהוי מילתא דיתמי כדמפרש ואזיל. ומהא שמעינן, דכל שטר שהוא של יחומים מיבעי ליה לאיניש למעבדיה כלשון מרווח שלא יהא בו שום מחלוקת, ולמיחש לכל מאי דאפשר למיחש. והאי דכתיב בהאי הנפק שמות המעדין על החתימות, לא שיהא חובה כן, דהא מסתייהו דלכתבו כד אתו תרי סהדי ואסהידו, אי נמי אתקיים קמן האי שטרא כדחזי²³, אלא דלרווחא דמילתא הוא

[מי] שיעיד על כתב ידו, דהוא משומד מחוי חתימות ידיה בני דינא ומדמו לה, דהא לא חשיבא עדות⁴.

ודוקא אחספא אבל אמגלתא לא וכו'. ומשמע דבחספא משום הכי ליכא למיחש, משום דכי כתב עליה איניש מאי דבעי לא מהני ליה ולא מידי, דהוה ליה כתב שיכול להזדייף שהוא פסול. והקשו בתוספות^{4*} מהא דתנן התם⁵, כיצד בשטר כתב לו על הנייר או על החרס. ותירץ ר"ת ז"ל, מאי כתב חקק⁶, א"נ דההיא בעדי מסירה וכדרכי אלעזר דאמר⁷ עדי [מסירה] כרתי, ולא חיישינן לזיוף שהרי יבאו עדי מסירה ויעידו⁸. ורבינו יחיאל ז"ל⁹ פי', דחספא דידהו כתב שאינו יכול להזדייף היה שלא היה שיע, והא דאמרינן הכא דכתיב ליה אחספא, טעמא דמילתא דכיון דשדו ליה בי דינא לכרא לא רמי איניש אדעתיה לומר דאית ביה שום כתבא ולמשקליה, אבל במגלתא איכא למיחש דכי חזו ליה בארעא שקיל ליה וחזי ליה וכתב עליה מאי דבעי. ואין צורך לכל זה, דכי בעי כתב שאין יכול להזדייף היינו בשטרי ראייה שעומדים ברשות הקונה, אבל שטר מקנה שעושין לשעתו לקנות בו ולזורקו אע"פ שיכול להזדייף כשר¹⁰, כי לעולם אין מביאין ראייה ממנו בב"ד, אלא שהעדים יעידו למחר שזכה זה בשטר כתוב וחתום כראוי, ואתיא מתני'¹¹ אפילו לר' מאיר דאמר עדי חתימה כרתי¹². וכך פי' הרמב"ן ז"ל¹³. ותנן הוציא עליו כתב ידו שהוא חייב לו גובה מנכסי משועבדי¹⁴. וא"ת, לפי דעת הרמב"ם

בני חורין. ¹⁵ בהל' מלוה ולוה פי"א ה"ג, וכ"ד הרי"ף בס"פ גט פשוט [דפ"ו פג. א] והרמב"ן במלחמות שם, וכ"פ בשו"ע סי' סט ס"ב. אבל בתוס' ד"ה הוציא כ' דא"נ לומר פרעתי, וכ"ד הרשב"א והרא"ה [בחי' כאן, והו"ד בשילר"ן ור"ן], וכ"נ דעת רבנו בב"ב קעה. ב ע"ש, וע"ע בש"ך שם סק"ד בארוכה. ¹⁶ כן תי' הרא"ה ורבנו בחי' לב"ב קסז, א ד"ה ותנן. וראה בעיטור דיני עיסקא [חי"ב יג, ע"ד] שכתב כן, וכ"פ בשו"ע שם. ¹⁷ כדלקמן פת, א. וכ"כ רא"ה רשב"א ור"ן. ¹⁸ בב"ב קסז, א. ¹⁹ ראה בתוד"ה ודוקא שכ' דאה"נ, וע"ע בש"י לר"ן. ²⁰ במכילתין פ"ב ה"ג, והובא ברבנו לעיל כ, א ועיי"ש הע' ⁶¹. ²¹ כ"כ הרשב"א בחי', עיי"ש הטעם, ועי' בחי' רבנו לב"ב קכד, ב (ד"ה ור"נ) שפי' בדעת ר' נחמן דהיכא דמסתבר טעמיה הלכה כמותו אפי' מחבריו, ועי' בתוס' שם ד"ה מספקא. ²² כדאיתא בב"ב קלח, ב. ²³ כן פסק הרמב"ם ה' עדות פ"ו ה"ד, וע"ש בכ"מ שביאר מקורו מגמ' דידן, וכ"פ בשו"ע סי' מח ס"ח, אבל מל' רש"י להלן כא, ב ד"ה דנכתבא והמאירי עמ' ¹⁰¹

ומחזקי לי ב"ד וחזו ליה, ועי' דק"ס הע' ¹⁹. ⁴ ד' רבנו הביא בב"י וברמ"א סי' מז סל"ד, וע"ש. ^{4*} בד"ה ודוקא. ⁵ צ"ל: דתניא התם. קידושין ט, א וז"ש. ⁶ כ"כ רבנו בב"ב נא, א (ד"ה ולא) בשמו, וכן תירץ הרשב"א שם, ותי' זה הביא הרמב"ן בקדושין שם בשם יש מפרשים ודחאו. ⁷ גיטין פו, א. ⁸ כ"כ בשמו בתוס' קדושין שם ד"ה כתב, וכ"כ בספר הישר סי' קמז, וכ"כ בתוס' כאן בסתמא. וראה הע' ¹⁰. ⁹ ל"מ תירוץ זה בראשונים. ועי' מאירי עמ' ⁹⁹. ¹⁰ גם בתוס' שלפנינו חילקו כן. ע"פ גמ' גיטין כב, ב עיי"ש, וכ"כ רבנו בחי' לקדושין שם ד"ה ת"ר, וכ"כ הרמב"ן בקדושין וב"ב שם, ועי' ש"ך סי' מב סק"ב באורך ובקצוה"ח שם סק"א. ¹¹ פי', מתנייתא דכתב לו על הנייר או על החרס. ¹² בתוס' שם כ' דלא אתיא כר"מ, דכיון דיכול להזדייף לא מקרי חתימה, וכ"ה בפשיטות בשא"ר, וד' רבנו צ"ב. ועי' מהרש"א ופנ"י כאן. ¹³ ל"מ כן בשמו. ומלשון רבנו בחי' לקדושין שם משמע דס"ל דלר"מ בעי' כתב שא"י להזדייף, עיי"ש. ¹⁴ ט"ס, וצ"ל כלפנינו: מנכסים